ALLIANTIE
gelijkspelen

Best Practices 2012-2014

Inleiding

De Alliantie Gelijkspelen 2.0 (AG2.0) heeft de afgelopen jaren het thema homo-acceptatie in de sport op de publieke en sportieve agenda's weten te krijgen. Dat is geen geringe prestatie. De grote inzet van de zes partners leiden tot aanwijsbare resultaten, zoals de presentatie van het actieplan van de KNVB, de grote media-aandacht, de entree bij sportbonden en gemeenten en de acties op de Nationale Coming Out Dag. Het werk heeft ook geleid tot aanpassing van de sportstructuren, zoals de vertrouwenspersonen, opleidingen en de monitoring door NOC*NSF.

De gewenste cultuuromslag - naar een veilig sportklimaat voor lesbische, homo- en biseksuele en transgender-sporters (lhbt) - begint nu structureel op gang te komen, als eerste bij de KNVB-organisatie en in de districten. En de volgende jaren ook in de vele amateurvoetbalverenigingen. Hopelijk volgen ook de andere sporten; de basketball- en handbalbond hebben de eerste stappen al gezet.

De gewenste cultuuromslag is een zaak van lange adem. Juist in de verenigingen ontbreekt het bij bestuurders en coaches nog vaak aan het besef om homo-acceptatie vanzelfsprekend mee te nemen in beleid en gedrag. In de clubs behoeft de actiebereidheid extra aandacht.

Bij de afronding van de tweede werkperiode (2012-2014) van de Sport-alliantie presenteren we een zevental cases waarmee we de afgelopen jaren voortgang hebben geboekt.

Deze praktijkvoorbeelden illustreren dat het bespreekbaar maken en accepteren van lhbt'ers in sportverbanden een zaak is van kleine stappen en van een lange adem. Ook al zijn de stappen soms klein, ze gaan wel voorwaarts.

Anya Wiersma, voorzitter Alliantie Gelijkspelen 2.0

1 Voetbal voor iedereen
Een lange adem

Toen KNVB-voorzitter Michael van Praag in het voorjaar van 2012 de verhalen van homoseksuele oud-amateur- en profvoetballers, over angst en uitsluiting beluisterde, was hij om. Hij besloot dat de KNVB een veilig voetbalklimaat moest gaan scheppen voor de tien procent niet-heteroseksuele leden. Dat is een groep van ca. 130.000 sporters.

Al eerder, in 2011, maakte grootschalig onderzoek van de Alliantie Gelijkspelen en NOC*NSF duidelijk dat niet-heteroseksuele mannen vooral last hebben van gepercipieerde drempels en dat sportbonden een aanzienlijk potentieel aan sporters laten liggen.

Dit alles leidde op 11 oktober 2012 tot de presentatie van het actieplan ‘Voetbal voor iedereen’, mede samengesteld door de AG-partners GUTS, NOC*NSF, John Blankenstein Foundation (JBF), COC Nederland en de Stichting Meer Dan Voetbal. Op deze Nationale Coming-Out Dag vroeg COC Nederland tevens grootschalig aandacht voor het thema met de campagne ‘Uit de kast scoort’.

De uitvoering van het KNVB-plan leidde tot de training van districtsmedewerkers van de KNVB (2013-2014); het meevaren van een voetbalboot aan de Canal Pride (2013) en aan de opname van homo-acceptatie in de KNVB Academie (2014).

De JBF ontwikkelde met de KNVB de workshop ‘Voetbal voor iedereen’ en introduceerde deze bij ADO Den Haag en enkele amateurvoetbalverenigingen (2014). Langzaam groeit het besef dat acceptatie begint met het bespreekbaar maken van het thema. De amateurvereniging SV Erasmus in Den Haag gaat nog een stapje verder; het ontwikkelt een eigen actieplan homo-acceptatie (2014).

2 Hockeyclub maakt acceptatie bespreek-baar, de bond volgt

“Ik had al enige homo’s en lesbiennes in mijn vriendenkring, dat is voor mij vanzelfsprekend. Maar bij hdm was ik er nog nooit één tegen gekomen. Ik was ervan overtuigd dat homoseksualiteit in onze familievereniging geen issue was, totdat ik me er echt in verdiepte …”

Dat zegt Rob Schuitema, gedelegeerde van het bestuur voor homo-acceptatie bij de Haagse hockeyvereniging hdm (1908). Hij besloot met steun van de John Blankenstein Foundation (JBF) een huiskamergesprek (2013) te houden met leden uit de vereniging.

Toen groeide bij hem het besef dat lhbt’ers onzichtbaar zijn, last hebben van angsten en dat hdm hierin haar verantwoordelijkheid te vervullen heeft. De commissie Sportiviteit & Respect belegde vervolgens een avond met dertig hdm-coaches om dit thema bespreekbaar te maken (2014).

Diverse hockeyverenigingen in de regio’s Amsterdam en Den Haag hebben in een pilot (2012-2013) van de JBF aangegeven dat homo-acceptatie aandacht nodig heeft van de KNHB, zodat elders ook verenigingen gelegitimeerd zijn om het thema bespreekbaar te maken en op ondersteuning bij de uitvoering kunnen rekenen.

De hockeybond ziet nu ook in dat veiligheid voor seksuele minderheden allesbehalve vanzelfsprekend is. De bond werkte reeds mee aan een onderzoek naar de beleving van niet-heteroseksuele mannen in teamsporten en aan de opvang van transgender-sporters. Op dit moment bereidt de KNHB (in samenspraak met NOC*NSF en de JBF) een bredere aanpak van homo-acceptatie voor.

3 Verbreding naar andere bonden Wie volgt?

De KNVB heeft als grootste sportbond het voortouw genomen in de uitwerking en implementatie van homo-acceptatie in het voetbal. De vraag is hoe andere sportbonden dit stokje overnemen.

Begin 2014 kwamen - op uitnodiging van de KNVB en NOC*NSF - de voorzitters en directeuren van bijna twintig sportbonden bijeen in stadion De Kuip te Rotterdam. De indringende ervaringen van de homoseksuele oud-topkorfballer Casper Boom en de oud-voetballer Jaap van de Coevering zetten de deelnemers aan het denken.

Jan Albers (voorzitter KNHB) verwoordde het zo: 'Binnen veilig sportklimaat zou homo-acceptatie integraal ingezet moeten worden'. KNVB-voorzitter Michael van Praag nodigde alle bonden uit om gebruik te maken van de kennis en tools die de KNVB en de partners in de AG ontwikkeld hebben.

André Bolhuis, voorzitter NOC*NSF en gastheer, sloot de bijeenkomst af met het inzicht dat homo-acceptatie in de sport te vergelijken is met het lopen van een marathon; het is een zaak van lange adem om het thema bespreekbaar te maken.

In mei kwamen de coördinatoren van dezelfde sportbonden, die belast zijn met de uitvoering van 'Naar een veilig sportklimaat', bijeen in Zeist. Zij luisterden naar persoonlijke verhalen en kregen handvatten om werk te maken van homo-acceptatie.

Op initiatief van GUTS heeft de Nederlandse Basketball Bond (NBB) een speciale nieuwsbrief over lhbt-acceptatie uitgebracht. De NBB gaat verenigingen ondersteunen bij het creëren van een veilig sportklimaat voor iedereen.
Ook de roeibond (KNRB) kondigde aan om vanaf 2015 lhbt-acceptatie actief te willen gaan oppakken.

4 Agendering
Met dank aan een rel

Publicitair gezien sprong de deelname van de voetbalboot aan de Canal Parade in Amsterdam (2013) boven alles uit. De boot, met op de voorplecht bondscoach Louis van Gaal, kreeg (inter)nationale volop aandacht.

In de daaropvolgende dagen raakte het land in rep en roer toen René van der Gijp in het voetbalprogramma VI de voetbalboot bespotte: 'Voetbal is geen sport voor homo's. Als je homo bent, dan ga je gewoon in een kapperszaak werken'. Vele opinieleiders bekritiseerden zijn uitspraak. Alle aandacht hielp de KNVB en de AG in het streven om het onderwerp op de agenda te krijgen van het betaalde en amateurvoetbal. En dat is door de rel zeker gelukt.

Er waren volop andere nieuwsmomenten waarmee de AG lhbt-acceptatie op de agenda wist te krijgen. Hoogtepunten zijn het VVCS-meldpunt voor homosekuele profvoetballers, het onderzoek naar homofobie onder 425 profvoetballers en opinie-artikelen bij gelegenheid van de Nationale Coming Out Dag en de Internationale Dag tegen Homofobie.

De serie interviews met heteroseksuele topsporters als Ranomi Kromowidjojo en met sportprofessionals als Danny Hesp over homo-acceptatie in de sport droegen eveneens bij aan de agendering (2014), evenals de vele interviews met JBF-voorzitter Karin Blankenstein en KNVB-voorzitter Michael van Praag (2012-2014).

De actieve benadering van media leidde tot een groot bereik:
2012 22,5 miljoen kijkers, luisteraars, lezers
2013 30,5 miljoen kijkers, luisteraars, lezers
2014 13,3 miljoen kijkers, luisteraars, lezers

5 Onderzoek

De drempel om de lhbt-identiteit openlijk te delen binnen de vereniging en/of binnen het team, is vaak erg groot. Daarom onderzoekt de AG wat het effect is van het delen van ervaringsverhalen van lhbt-sporters met bestuurders, coaches en aanvoerders in zogeheten kleinschalige huiskamergesprekken.

De huiskamergesprekken hebben als doel om het identificatieproces van de niet-lhbt'ers met lhbt'ers te analyseren en te zien hoe dit identificatieproces al dan niet bijdraagt aan het uitdragen van de acceptatie. In februari 2015 worden de resultaten van dit onderzoek verwacht.

Het inzicht over de juiste aanpak om homo-acceptatie bespreekbaar te maken en te integreren in sportverenigingen wordt ook verkregen met de monitoring die NOC*NSF periodiek verricht onder sportverenigingen.

Nog meer onderzoek: de enquête onder 425 profvoetballers, uitgevoerd in opdracht van VVCS en JBF, maakt duidelijk dat het gedrag van de fans, de machocultuur en de landelijke media van grote invloed zijn op de homofobie in het betaalde voetbal. De resultaten van het onderzoek zetten KNVB-voozitter Michael van Praag ertoe aan om de profclubs aan te spreken op hun verantwoordelijkheid.
VVCS, St. Meer dan Voetbal en KNVB zijn als gevolg van dit onderzoek voorstander van een jaarlijkse Regenboog Veterdag; voetballer spelen met regenboogveters in hun schoenen om aandacht te vragen voor lhbt'ers in de sport.

En, NOC*NSF brengt de praktijkervaring van coaches, trainers en transgender sporters in kaart. De inzichten bieden verenigingen en bonden preciezer hulp bij het begeleiden van transgender sporters. In maart 2015 worden de conclusies verwacht.

6 Transgenders NOC*NSF luistert

Het deelnemen van transvrouwen en transmannen in de sport roept soms vragen op bij sporters zelf, hun ouders of sportverenigingen en -bonden. Bij de sportkoepel NOC*NSF komen steeds meer adviesvragen binnen over transgenders die aan sport willen deelnemen. Soms gaat het over volwassenen, maar meestal ook over kinderen. Vaak rond 11-12 jaar. De jongste aanvraag ging om een kind van 5 jaar.

Ongeacht of deze transgenders wel of niet de transitie zullen ondergaan (dus fysiek en hormonaal laten omvormen tot de gewenste sekse), zullen deze kinderen vanaf een bepaalde leeftijd door het leven gaan in de gewenste sekse.

Voor sportverenigingen is het soms nog onwennig als iemand vraagt om in een andere sekse deel te mogen nemen dan dat hij of zij er fysiek uitziet. NOC*NSF heeft daarom een advies geschreven om clubs daarbij te helpen en te zorgen dat zij geen drempels zien.

Zowel de voetbal-, hockey-, volleybal- en korfbalbond hebben het advies van NOC*NSF in de praktijk toegepast, daarmee wordt het voor een transgender gemakkelijker om bij een club aan de competitie mee te doen.

Als gevolg van de wetswijziging per 1 juli 2014, waardoor Nederlandse transgenders vanaf 16 jaar - zonder medische transities te hoeven ondergaan - hun geslacht in het geboorteregister kunnen wijzigen, heeft NOC*NSF een aangepast advies uitgebracht aan bonden en verenigingen.

7 Gemeenten helpen Hoe komt het in de clubs tot leven?

Zes gemeenten hebben homo-acceptatie aangekaart bij lokale sportverenigingen. Movisie ondersteunt de gemeenten met advies, praktische handvatten en lezingen en presentaties. In 2012 verscheen de ‘Handreiking lokale roze beleid in de sport. Naar een homovriendelijk sportklimaat in uw gemeente’.

De Nederlandse Sport Alliantie (NSA) vervulde de rol van bemiddelaar (tussen gemeente en verenigingen) en van aanjager van lokale sportverenigingen om homo-acceptatie bespreekbaar te maken. In de gemeente Utrecht leidde dat tot een drietal activiteiten:

- Bij USVV Odysseus ’91 startte vanaf 11 oktober 2012 een reeks van activiteiten, zoals het plaatsen van een kast bij de ingang naar het hoofdveld, het uitdelen van roze koeken, spelen met roze armbanden en het hijsen van regenboogvlaggen.
- In het voorjaar van 2013 vond de kick-off plaats van ‘Iedereen sport mee, homo of hetero’, georganiseerd door gemeente, VSU, Movisie en NSA. Vertegenwoordigers van tien sportverenigingen werden geïnspireerd om met het thema aan de slag te gaan. In de loop van 2013 en 2014 volgden activiteiten in de stad en de verenigingen.
- De gemeenteraad Utrecht organiseerde najaar 2014 een expertmeeting over homo-acceptatie in de sport.
- De NSA stimuleerde om in de opleiding tot Vertrouwens Contact Persoon (VCP) lhbt-acceptatie bespreekbaar te maken. Gevolg is dat de VCP’ers niet alleen als meld- en doorgeefpunt opereren in de verenigingen, maar ook een meer pro-actieve rol gaan vervullen in het bespreekbaar maken van homo-acceptatie.

Deelnemende gemeenten
Amsterdam, Alkmaar, Utrecht, Leiden, Eindhoven, Heiloo

Tijdlijn - 1

2008
- Presentatie ‘Gelijkspel. Portretten van homo topsporters’, met Louis van Gaal
- Start Alliantie Gelijkspelen, met minister Ronald Plasterk, AG

2009
- ‘Building Bridges’, internationale conferentie, AG
- Sportersboot Gay Pride Amsterdam, NOC*NSF, JBF, GUTS & AG
- Lancering Sportersweb Gelijkspelen

2010
- Start Gay Sportcafé Amsterdam, JBF & GUTS
- Ontmoet de top, bijeenkomst Sportersweb Gelijkspelen, AG & GUTS
- Expertmeeting met koplopergemeenten, Movisie

2011
- Onderzoek ‘Beleving mannelijke teamsporten door niet-heteroseksuele mannen, AG & NOC*NSF
- Reeks ‘Helden uit de kast’
- Onderzoek ‘Seksuele diversiteit in de sport’, AG & GUTS

2012
- Advies transgenders in de sport, NOC*NSF
- Start Nieuwsbrief & Facebook-pagina, AG
- ADO Den Haag over homoacceptatie in de sport, JBF
- Presentatie Actieplan ‘Voetbal voor iedereen’, KNVB & AG
- Nationale Coming Out Dag in teken sport, COC Nederland
- Handreiking ‘Lokaal roze beleid in de sport’, Movisie

Tijdlijn - 2

2013
- Organisatie van diverse bijeenkomsten voor sportbestuurders
- Deelname voetbalboot, Canal Pride Amsterdam
- Start meldpunt homoseksuele profvoetballers, VVCS & JBF
- Pilot met vier hockeyverenigingen in Amsterdam en Den Haag, JBF
- Zes gemeenten en gemeentelijke sportbedrijven geven lhbt-acceptatie in sport vorm, Movisie & NSA
- Alle sportbonden zijn verplicht om een vertrouwenspersoon aan te stellen, met expertise in homo-acceptatie
- Lancering workshop ‘Voetbal voor iedereen’, JBF
- Bijeenkomst voor korfbalverenigingen, GUTS

2014
- Bijeenkomsten 20 sportbonden ‘Homoacceptatie in de sport’ (voorzitters, directeuren en VSK-coördinatoren)
- Training medewerkers districten, KNVB
- Opname homo-acceptatie in KNVB Academie
- Reeks ‘Verhalen in de sport’, AG
- Onderzoek ‘Voetbal en homo-acceptatie’, VVCS & JBF
- Deelname sportersboot, Canal Pride Alkmaar
- Lancering workshop ‘Sport voor iedereen’, GUTS
- Verkenning KNHB thema homo-acceptatie, NOC*NSF & JBF
- Gesprekken met korfbal-, lacrosse-, handbal-, tennisbond
- Special Nieuwsbrief over homo-acceptatie, NBB & GUTS
- Onderzoek ‘Probleembesef en actiebereidheid breedtesport, AG
- Onderzoek transgenders in sportverenigingen, NOC*NSF

ALLIANTIE
gelijkspelen

De Alliantie Gelijkspelen bestaat uit:

Gay Union Through Sports (GUTS), coördinatie
NOC*NSF
Nederlandse Sport Alliantie (NSA)
John Blankenstein Foundation (JBF)
COC Nederland
Movisie

Samen bevorderen zij de acceptatie van homo- en biseksuelen, lesbiennes en transgenders in de sport. De Ministeries van OCW en VWS financieren de Alliantie Gelijkspelen.

Meer informatie?
Bel met GUTS: 020 636 29 32 of
klik hierboven op de links om de contactpersonen te mailen.

GAY UNION THROUGH SPORTS

nsa
voor een sportieve samenleving

NOC*NSF

John Blankenstein Foundation

MOVISIE